

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.22.2.2023

Pan
Krzysztof Woś
Prezes
Państwowego Gospodarstwa Wodnego
Wody Polskie
Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
ul. Żelazna 59a
00-848 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/041 – Realizacja działań na rzecz osiągnięcia dobrego stanu wód w Polsce

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie ¹ Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku ² , ul. Pułkowa 11, 15- 143 Białystok
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Woś – Prezes PGW WP od 31 sierpnia 2022 r., od 17 sierpnia 2022 r. do 30 sierpnia 2022 r. był pełniącym obowiązki Prezesa PGW WP. W okresie od 17 stycznia 2018 r. do 16 sierpnia 2022 r. Prezesem PGW WP był Przemysław Dac.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Planowanie działań na rzecz utrzymania dobrego stanu wód lub jego poprawy, w tym osiągnięcia celów środowiskowych dla wód. 2. Prowadzenie działań na rzecz utrzymania dobrego stanu wód lub jego poprawy, w tym osiągnięcia celów środowiskowych dla wód.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 roku do zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Iga Renczyńska – starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli Nr LBI/139/2023 z 16 sierpnia 2023 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: „PGW WP”.

² Dalej: „PGW WP PGW WP RZGW Białystok”.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie planowanie oraz realizację działań przez PGW WP RZGW Białystok w latach 2018-2023 na rzecz utrzymania dobrego stanu wód lub jego poprawy, w tym osiągnięcia celów środowiskowych dla wód.

Uzasadnienie oceny ogólnej

PGW WP RZGW Białystok rzetelnie sporządzał dokumenty potwierdzające zgodność inwestycji lub działań z celami środowiskowymi, o których mowa w art. 440a ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne⁵.

Na etapie planowania inwestycji związanych z utrzymaniem wód oraz śródlądowych dróg wodnych zadbano o uwzględnienie konieczności uzyskania dokumentu, w którym ustalany był wpływ inwestycji na stan wód oraz możliwość osiągnięcia przez nie celów środowiskowych, tj. oceny wodnoprawnej lub decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach⁶, co potwierdziła analiza 10 zamierzeń inwestycyjnych z okresu objętego kontrolą.

PGW WP RZGW Białystok z dołożeniem należytej staranności zrealizował wszystkie działania wskazane w Aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju na lata 2016-2021⁷, do których został przypisany jako jednostka odpowiedzialna. Rozpoczęcie realizacji działań nastąpiło w terminie wynikającym z art. 324 ust. 7 upw i zakończone w terminie nienaruszającym harmonogramu aPWŚK.

PGW WP RZGW Białystok rzetelnie wykonywał obowiązek monitorowania postępów we wdrażaniu działań zawartych w Pierwszych aktualizacjach planu gospodarowania wodami⁸, zawierających zestawienie zadań umieszczonych w aPWŚK. Corocznie wykonywał, w zakresie należącym do swojej właściwości, sprawozdanie sporządzane na podstawie art. 328 ust. 2 upw, a także zbierał do niego dane od Zarządów Zlewni⁹, jednocześnie weryfikując ich poprawność. W przypadku opóźnień lub braku realizacji działań z aPWŚK przez inne jednostki odpowiedzialne dysponował informacjami o źródłach problemów.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 ze zm., dalej „upw”.

⁶ Dalej: „DUŚ” lub „decyzja środowiskowa”.

⁷ Dalej: „aPWŚK”.

⁸ Dalej: „laPGW”.

⁹ Dalej: „zarządy zlewni” lub „ZZ”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Planowanie działań na rzecz utrzymania dobrego stanu wód lub jego poprawy, w tym osiągnięcia celów środowiskowych dla wód

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2018-2023 PGW WP RZGW Białystok na podstawie art. 440a upw wydał dziewięć dokumentów potwierdzających zgodność inwestycji lub działań z celami środowiskowymi, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz art. 61 ww. ustawy. W PGW WP RZGW Białystok nie zostały ustalone wewnętrzne wytyczne dotyczące wydawania ww. dokumentu. Procedurę przeprowadzano w oparciu o obowiązujące przepisy prawa. Jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora RZGW w Białymstoku¹⁰ „na podstawie art. 440a ustawy Prawo wodne dokument potwierdzający zgodność inwestycji lub działania z celami środowiskowymi wydawany jest w związku z rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2015/207¹¹ z dnia 20 stycznia 2015 r. oraz zgodnie z informacją zamieszczoną na stronie internetowej Wód Polskich¹²”. Na ww. stronie wskazano przypadki, w których należy wystąpić o wydanie dokumentu oraz umieszczono wzór wniosku o jego wydanie. (akta kontroli str. 573, 595-596)

Badanie poprawności wydawania dokumentu, o którym mowa w art. 440a upw, przeprowadzono na próbie pięciu spraw o najwyższej wartości inwestycji z okresu objętego kontrolą:

- nr BI.RZŚ.422.132.2018.JS – *Prace na linii kolejowej nr 6 na odcinku Białystok-Sokoła-Kuźnica Białostocka (granica państwa)* – inwestycja zlokalizowana na pięciu jednolitych częściach wód powierzchniowych¹³ oraz dwóch jednolitych częściach wód podziemnych¹⁴ należących do dorzeczy Wisły oraz Niemna;
- nr BI.RZŚ.422.157.2020.EF – *Modernizacja linii kolejowej nr 35 na odcinku Ostrołęka-Chorzele* – planowana budowa przebiegała przez dziewięć JCWP oraz dwie JCWPd na dorzeczu Wisły;
- nr BI.RZŚ.422.128.2021.JA – *Prace kolejowe na linii kolejowej nr 38 na odcinku Elk-Krosze wraz z elektryfikacją* – inwestycja zlokalizowana na dorzeczach Wisły (11 JCWP, dwie JCWPd) oraz Pregoly (sześć JCWP, dwie JCWPd);
- nr BI.RZŚ.422.145.2022.MC – *Budowa infrastruktury systemu ERTMS/GSM-R na liniach kolejowych PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. w ramach NPW ERTMS* – lokalizacja inwestycji swoim zasięgiem obejmowała dorzecza: Wisły (59 JCWP, siedem JCWPd), Pregoly (29 JCWP, jedna JCWPd) oraz Niemna (trzy JCWP, dwie JCWPd);
- nr BI.RZŚ.422.148.2022.AB – *Prace na linii E75 na odcinku Białystok-Suwałki-Trakiszki (Granica Państwa), etap I odcinek Białystok-Elk (faza II)*, inwestycja znajdowała się w zlewniach 17 JCWP, oraz na dwóch JCWPd dorzecza Wisły.

Na podstawie analizy dokumentacji zgromadzonej w ww. sprawach stwierdzono, że:

- wszystkie sprawy dotyczyły inwestycji związanych z pracami na odcinkach linii kolejowych i były projektami, których całkowite koszty kwalifikowalne przekraczały kwoty wskazane w art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013¹⁵, zatem stanowiły tzw. „duże projekty”;

¹⁰ Dalej: „Z-ca Dyrektora”.

¹¹ Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) nr 2015/207 z dnia 20 stycznia 2015 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do wzoru sprawozdania z postępów, formatu dokumentu służącego przekazywaniu informacji na temat dużych projektów, wzorów wspólnego planu działania, sprawozdań z wdrażania w ramach celu "Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia", deklaracji zarządczej, strategii audytu, opinii audytowej i rocznego sprawozdania z kontroli oraz metodyki przeprowadzania analizy kosztów i korzyści, a także zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 w odniesieniu do wzoru sprawozdań z wdrażania w ramach celu "Europejska współpraca terytorialna" (Dz. U. UE. L.2015.38.1 z dnia 2015.02.13 ze zm.)

¹² <https://www.wody.gov.pl/nasze-dzialania/potwierdzenie-zgodnosc-z-celami-srodowiskowymi>.

¹³ Dalej: „JCWP”.

¹⁴ Dalej: „JCWPd”.

¹⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące

- złożone wnioski szczegółowo opisywały m.in. charakterystykę projektu wraz ze wskazaniem możliwości oddziaływania na środowisko podczas jego realizacji w szczególności na wody, informacje dotyczące źródła zaopatrzenia w wodę, sposoby zagospodarowania powstających ścieków oraz planowane rozwiązania chroniące środowisko wodne;
- w uzasadnieniach braku negatywnego wpływu projektów na stan jednolitych części wód¹⁶ prawidłowo identyfikowano JCW znajdujące się w obrębach inwestycji, wyznaczone dla nich cele środowiskowe, a także wskazywano oddziaływania bezpośrednie i pośrednie wpływające na osiągnięcie celów środowiskowych we wszystkich etapach realizacji przedsięwzięcia;
- do wszystkich wniosków dołączono mapy sytuacyjne z zaznaczoną lokalizacją terenu realizacji planowanego projektu oraz JCW, a do trzech z nich uzyskane dla przedsięwzięć decyzje środowiskowe;
- wydane przez PGW WP RZGW Białystok dokumenty potwierdzające zgodność z celami środowiskowymi zostały sporządzone zgodnie ze wzorem określonym w art. 440a ust. 4 upw oraz z zachowaniem terminu wynikającego z art. 35 ust. 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹⁷;
- w treści dokumentów wydawanych na podstawie art. 440a upw PGW WP RZGW Białystok umieszczał: [1] cel inwestycji i planowany zakres robót, [2] JCWP i JCWPd, na których przedsięwzięcie było zlokalizowane wraz z opisem ich stanu i postępem w osiąganiu zamierzonych celów środowiskowych, [3] zaplanowane przez inwestora działania minimalizujące wpływ na środowisko, [4] ocenę zgodności inwestycji z celami środowiskowymi dla wód. (akta kontroli str. 36-267)

W okresie objętym kontrolą PGW WP RZGW Białystok rzetelnie analizował wnioski wraz z załącznikami o wydanie dokumentu potwierdzającego zgodność z celami środowiskowymi określonymi dla jednolitych części wód. Analiza merytoryczna wniosku zgodnie z wyjaśnieniami Z-cy Dyrektora polegała na „weryfikacji przedstawionych we wniosku informacji, w tym sprawdzenie prawidłowości wskazanych JCWP i JCWPd i celów środowiskowych dla nich wyznaczonych (na podstawie właściwego Planu gospodarowania wodami¹⁸) oraz analizy, czy zdefiniowane oddziaływania bezpośrednie i pośrednie (z uwzględnieniem środków minimalizujących oddziaływanie) przyczynią się do nieosiągnięcia celów środowiskowych”. W każdej ze spraw objętych badaniem PGW WP RZGW Białystok przeprowadził analizy, na podstawie których stwierdził, że działania planowane w ramach przedsięwzięć nie będą miały znaczącego negatywnego wpływu na cele środowiskowe, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59, art. 61 upw, oraz negatywnego oddziaływania na stan JCW. Tereny objęte inwestycjami stanowiły głównie obszary kolejowe, przecinające tereny wód powierzchniowych i swoim zakresem nie ingerowały w biegi cieków i nie wpływały na ujęcia wód podziemnych. Zakresy projektów nie obejmowały prac mogących wpływać negatywnie na jakość wód i stan zasobów wodnych. Planowane przez inwestorów działania minimalizujące np. pobieranie wody na cele budowlane i sanitarne z istniejących wodociągów lub dowożenie wody beczkowozami lub zabezpieczenie koryt rzeki przed przedostaniem się zanieczyszczeń znacząco zmniejszało negatywne oddziaływanie na wody w czasie eksploatacji i realizacji inwestycji oraz pogorszenie jakości i stanu JCW, co potwierdziły również dołączone do wniosków decyzje środowiskowych. W DUS wskazywano, że warunki realizacji inwestycji zapewnią ochronę środowiska wodnego i nie przewiduje się bezpośredniego wpływu przedsięwzięć na stan jakościowy wód powierzchniowych, a sama realizacja zamierzeń inwestycyjnych nie wpłynie negatywnie na osiągnięcie celów środowiskowych dla wymienionych części wód powierzchniowych.

(akta kontroli str. 36-267, 573-574)

Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. U. UE. L. 2013.347.320 z dnia 2013.12.20 ze zm.)

¹⁶ Dalej: „JCW”.

¹⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 775 ze zm.

¹⁸ Dalej: „PGW”.

1.2. Na podstawie art. 240 ust. 3 pkt 8 i 16 upw RZGW koordynował realizację inwestycji w regionach wodnych oraz planował zadania związane z utrzymaniem wód. Zgodnie § 61 ust. 2 pkt 1 i 3 Regulaminu organizacyjnego PGW WP¹⁹, PGW WP RZGW Białystok odpowiedzialny był za koordynację inwestycji realizowanych przez zarządy zlewni oraz weryfikację planowanych zadań inwestycyjnych pod kątem ich zgodności z dokumentami planistycznymi w gospodarowaniu wodami w szczególności m.in. z PGW. Zadania w zakresie utrzymania wód, które powinny być zgodne z celami środowiskowymi dla JCW realizowane były przez ZZ. Do ich zadań zgodnie z § 64 ust. 1 pkt 1, 5, 6 Regulaminu organizacyjnego należało: [1] programowanie, planowanie inwestycji wodnych i prowadzenie inwestycji z zakresu gospodarki wodnej; [2] przygotowanie do realizacji zadań inwestycyjnych, w tym uzyskanie niezbędnych pozwoleń, zgód; [3] realizacja inwestycji, w tym m.in.: wnioskowanie o powołanie i udział w czynnościach zdawczo-odbiorczych, nadzór nad właściwą realizacją inwestycji, w tym zgodności z zawartymi umowami oraz prowadzenie pełnej dokumentacji przebiegu procesu inwestycyjnego.

W okresie objętym kontrolą PGW WP RZGW Białystok prawidłowo planował inwestycje związane z utrzymaniem wód, w sposób zapewniający osiągnięcie celów środowiskowych dla wód, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61 upw. W procesie planowania zamierzeń inwestycyjnych poprawnie określał konieczność uzyskania dokumentów określających wpływ inwestycji na środowisko wodne.

Ustaień dokonano na podstawie analizy pięciu zadań realizowanych w latach 2018-2023 na terenie administrowanym przez PGW WP RZGW Białystok. Z ujętych w Programie Planowanych inwestycji w gospodarce wodnej PGW WP²⁰ wybrane zostały następujące zadania o charakterze głównie retencyjnym, przeciwpowodziowym i suszowym:

- *Rzeka Rokietnica – odbudowa koryta wraz z budowlami komunikacyjnymi i wodnymi w km 0+000-14+890, pow. Wysokie Mazowieckie*. Całkowity szacunkowy koszt realizacji inwestycji ustalony w PPI wg stanu na dzień 30 czerwca 2023 r. wynosił 9.900,0 tys. zł. Zadanie zostało wpisane do IaPGW na obszarze dorzecza Wisły²¹ jako inwestycja możliwa do realizacji na podstawie art. 38j nieobowiązującej obecnie ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne²², który dopuszczał nieosiągnięcie dobrego stanu ekologicznego oraz niezapobieżenie pogorszeniu stanu ekologicznego oraz dobrego potencjału ekologicznego w wyniku realizacji nowych inwestycji, pod warunkiem spełnienia wskazanych w nim przesłanek i stanowił wyjątek od zasady planowania inwestycji. Zgodnie z załącznikiem nr 4 do IaPGW na obszarze dorzecza Wisły inwestycja mogła spowodować nieosiągnięcie dobrego stanu/potencjału wód na JCWP o numerze RW2000172619449 (Ślina od źródeł do Rokietnicy z Rokietnicą), ale stanowiła zadanie konieczne do realizacji z uwagi na właściwe zrównoważone gospodarowanie wodami. Do zakresu rzeczowego inwestycji należały roboty budowlane związane z odbudową koryta wraz z budowlami polegające na rozbiórce istniejących budowli (trzech mostów oraz dwóch przepustów), budowie w ich miejscu nowych mostów oraz przepustów z możliwością piętrzenia do 1 m, odbudową sześciu brodów, ustaleniu spadku podłużnego rzeki z umocnieniem skarp, dna rzeki, wycince drzew i krzewów oraz odmuleniu rzeki na całym odcinku. Właściwe ukształtowanie koryta rzeki miało zapewnić retencję korytową i prawidłowy przepływ wód;
- *Poprawa retencji w zlewni rzeki Jabłonka poprzez odbudowę jazów, pow. zambrowski i łomżyński*. Całkowity szacunkowy koszt realizacji inwestycji ustalony w PPI wg stanu na dzień 30 czerwca 2023 r. wynosił 9.209,49 tys. zł. Zadanie zostało umieszczone w aPWŚK jako działanie uzupełniające na obszarze dorzecza Wisły w kategorii *Kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych*. Działania uzupełniające obejmowały środki, które powinny zostać wdrożone dla osiągnięcia przez JCW celów środowiskowych. Inwestycja polegała na rozbiórce istniejących jazów

¹⁹ Zarządzenie nr 80/2019 Prezesa PGW WP z dnia 31 grudnia 2019 r. w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie ze zm., dostępne na stronie internetowej: <https://www.wody.gov.pl/o-wodach-polskich/struktura-organizacyjna>.

²⁰ Dalej: „PPI”.

²¹ Przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r. poz. 1911), dalej: „IaPGW Wisły”.

²² Dz. U. z 2017 r. poz. 1121 ze zm., dalej: „upw2001”.

i budowie nowych wraz z przepławkami dla ryb (wysokość piętrzenia obu jazów powyżej 1 m);

- *Zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni rzeki Guber poprzez remont 4 budowli piętrzących.* Całkowity szacunkowy koszt realizacji inwestycji ustalony w PPI wg stanu na dzień 30 czerwca 2023 r. wynosił 8.000,0 tys. zł. Inwestycja nie została ujęta w aPWŚK, ale umieszczono ją w szeregu innych programów należących do PGW WP takich jak Plan zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP), Planie przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) oraz Programie przeciwdziałania niedoborowi wody (PPNW), a realizowana była w ramach Programu Kształtowania zasobów wodnych (PKZW). Do zakresu rzeczowego zadania należała przebudowa czterech jazów włączonych z eksploatacji, odbudowa umocnień dna ponuru i poszuru, wybudowanie przepławek w świetle jazów. Wszystkie cztery jazy, których dotyczyła inwestycja charakteryzowały się wysokością piętrzenia powyżej 1 m i położone były na Obszarze chronionego krajobrazu doliny rzeki Guber²³;
- *Budowa stopni wodnych na rzece Lega w km 42+000 - 44+200 wraz z odbudową umocnień brzegowych rzeki Lega.* Całkowity szacunkowy koszt realizacji inwestycji ustalony w PPI wg stanu na dzień 30 czerwca 2023 r. wynosił 6.690,83 tys. zł. Inwestycja polegała na budowie nowego stopnia wodnego na wraz z odbudową umocnień brzegowych rzeki oraz przebudową dwóch progów wodnych;
- *Rzeka Skroda - budowa jazu w km 12+961 w miejscowości Zabiele oraz budowa jazu w km 16+313 w miejscowości Janowo.* Całkowity szacunkowy koszt realizacji inwestycji ustalony w PPI wg stanu na dzień 30 czerwca 2023 r. wynosił 4.957,73 tys. zł. Zadanie zostało umieszczone w aPWŚK jako działanie uzupełniające na obszarze dorzecza Wisły w kategorii zadań *Kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych*. Do zakresu rzeczowego planowanej inwestycji należała rozbiórka istniejących jazów i budową nowych (wysokości piętrzenia obu jazów wynosiła powyżej 1 m) wraz z wykonaniem przepławek dla ryb; (akta kontroli str. 268-270, 577-578)

W okresie objętym kontrolą PGW WP RZGW Białystok prawidłowo weryfikował konieczność uzyskania oceny wodnoprawnej, w przypadkach określonych w art. 425 upw lub zgodnie z art. 428 upw zastępującej ją decyzji środowiskowej, o której mowa w art. 71 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie oraz o ocenach oddziaływania na środowisko²⁴. Na podstawie przeprowadzonego badania ustalono, że:

- zakresy rzeczowe planowanych inwestycji obejmowały m.in. zadania polegające na wykonaniu urządzeń wodnych i regulacji wód, które zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 sierpnia 2019 r. w sprawie rodzajów inwestycji i działań, które wymagają uzyskania oceny wodnoprawnej²⁵ wymagały uzyskania oceny wodnoprawnej²⁶;
- jednocześnie zaplanowane w ramach inwestycji prace związane m.in. z budowlami piętrzącymi oraz regulacją wód zaliczono do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko²⁷ na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko²⁸, co zgodnie z art. 71 ust. 1 pkt. 1 i 2 uoos warunkowało konieczność uzyskania decyzji środowiskowej i zgodnie z art. 428 upw oznaczało brak obowiązku wystąpienia o ocenę wodnoprawną;

²³ Uchwała Nr XXXIX/837/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 sierpnia 2018 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber (Dz. U. Woj. War-Maz. z 2018 r. poz. 4157).

²⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 ze zm., dalej: „uoos”.

²⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 1752, dalej: „rozp. w sprawie ocen wodnoprawnych”.

²⁶ Wymieniona w rozporządzeniu podstawa prawna wskazująca na konieczność uzyskania oceny wodnoprawnej w związku z realizacją inwestycji na rzece: [1] Rokietnica – § 1 ust. 2 pkt. 7 lit. a [2] Jabłonka – § 1 ust. 2 pkt. 6 lit. c tiret trzecie, [3] Guber – § 1 ust. 2 pkt. 6 lit. c tiret pierwsze, podwójne tiret drugie oraz tiret trzecie, [4] Lega – § 1 ust. 2 pkt. 6 lit. a tiret piąte, [5] Skroda – § 1 ust. 2 pkt. 6 lit. c tiret trzecie.

²⁷ Inwestycje uznano za przedsięwzięcia mogące potencjalnie oddziaływać na środowisko na podstawie następujących paragrafów rozporządzenia: [1] rzeka Rokietnica – § 3 ust. 1 pkt 67, [2] Jabłonka – § 3 ust. 1 pkt 69 lit. c, d, [3] Guber – § 3 ust. 1 pkt 69 lit. a, c, d, [4] Lega – § 3 ust. 1 pkt 69 lit. c, [5] Skroda – § 3 ust. 1 pkt 69 lit. c, d.

²⁸ Dz. U. z 2019 r. poz. 1839 ze zm., dalej: „rozp. w sprawie przedsięwzięć oddziaływających”.

- w zamówieniach publicznych na opracowanie dokumentacji projektowej oraz uzyskanie decyzji/pozwoleń/zgód umożliwiających realizację zadań inwestycyjnych, RZGW prawidłowo wskazał na konieczność uzyskania decyzji środowiskowej;
- wnioski o wydanie DUŚ zostały złożone dla wszystkich pięciu analizowanych przedsięwzięć. Cztery postępowania administracyjne w sprawie wydania ww. decyzji do momentu zakończenia czynności kontrolnych były w toku (dotyczące inwestycji na rzekach: Rokietnica, Guber, Lega, Skroda). W przypadku inwestycji na rzece Jabłonka zostały wydane dwie decyzje środowiskowe, w których organ prowadzący postępowanie ocenił, że planowane przedsięwzięcie nie wpłynie negatywnie na stan i jakość wód oraz na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych dla wód powierzchniowych.

(akta kontroli str. 271-304, 577-579)

1.3. Zgodnie z art. 240 ust. 23 upw PGW WP RZGW Białystok odpowiadał również za koordynację planowania inwestycji związanych z utrzymaniem śródlądowych dróg wodnych. W okresie objętym kontrolą RZGW prawidłowo planował zadania na odcinkach śródlądowych dróg wodnych, określonych w Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie śródlądowych dróg wodnych²⁹. Proces planowania zapewniał możliwość osiągnięcia celów środowiskowych dla wód, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61 upw.

Analizie poddano pięć umieszczonych w PPI inwestycji, które zlokalizowane były na odcinkach śródlądowych dróg wodnych:

- *Budowa stopnia wodnego w Pisz na rzece Pisie wraz z zapleczem technicznym w ramach Budowy drogi wodnej Pisz-Warszawa.* Całkowity szacunkowy koszt realizacji inwestycji ustalony w PPI wg stanu na dzień 30 czerwca 2023 r. wynosił 99.700,0 tys. zł. Inwestycja została wpisana do IaPGW na obszarze dorzecza Wisły jako możliwa do realizacji na podstawie art. 38j upw2001. Do zakresu rzeczowego zadania należała budowa stopnia wodnego, w którego skład wchodzi: śluza żegluga zlokalizowana na nowo wybudowanym korycie rzeki oraz jaz, przepławka dla ryb oraz mała elektrownia wodna (MEW);
- *Kompleksowa przebudowa portu zlokalizowanego na lewym brzegu rzeki Narew w km 146+600 (obwód Ostrołęka) w ramach Budowy drogi wodnej Pisz – Warszawa.* Całkowity szacunkowy koszt realizacji inwestycji ustalony w PPI wg stanu na dzień 30 czerwca 2023 r. wynosił 62.854,5 tys. zł. Do zakresu rzeczowego inwestycji należała rozbudowa portu, przebudowa dróg dojazdowych oraz budowa budynku kapitanatu;
- *Odbudowa lewostronnego obwałowania rzeki Narew w Ostrołęce wraz z budowlami związanymi z nim funkcjonalnie.* Całkowity szacunkowy koszt realizacji inwestycji ustalony w PPI wg stanu na dzień 30 czerwca 2023 r. wynosił 29.981,0 tys. zł. Do zakresu rzeczowego inwestycji należała odbudowa wału przeciwpowodziowego na odcinku 4,4 km wraz z budowlami funkcjonalnie związanymi z wałem;
- *Opracowanie dokumentacji i remont śluzy Augustów w km 32+500 Kanału Augustowskiego.* Całkowity szacunkowy koszt realizacji inwestycji ustalony w PPI wg stanu na dzień 30 czerwca 2023 r. wynosił 10.000,0 tys. zł. W ramach zadania zaplanowano wykonanie prac remontowych na poszczególnych elementach śluzy, bagrowanie oraz pogłębienie kanału na krótkich odcinkach w celu przywrócenia pierwotnych parametrów dna kanału;
- *Opracowanie dokumentacji i remont jazu na stopniu wodnym Augustów w km 32+500 Kanału Augustowskiego.* Całkowity szacunkowy koszt realizacji inwestycji ustalony w PPI wg stanu na dzień 30 czerwca 2023 r. wynosił 5.685,6 tys. zł. Zakres rzeczowy inwestycji obejmował prace remontowe na elementach jazu, w celu polepszenia jego stanu technicznego.

(akta kontroli str. 268-270, 305-339)

Na podstawie przeprowadzonej analizy stwierdzono, że:

- zaplanowane w ramach dwóch inwestycji (na rzece Pisie oraz śluzie Kanału Augustowskiego) zakresy rzeczowe polegające m.in. na budowie stopnia wodnego oraz

²⁹ Dz.U. z 2019 r. poz. 1208.

bagrowaniu należącym do jednej z metod mechanicznych rekultywacji, stanowiły zadania ujęte w rozp. w sprawie ocen wodnoprawnych³⁰;

- zakres pozostałych trzech inwestycji nie zawierał działań wymienionych w rozp. w sprawie ocen wodnoprawnych i nie wymagał uzyskania oceny wodnoprawnej; remontu jazu na Kanale Augustowskim, nie można było zaliczyć do ujętego ww. rozporządzeniu wykonania urządzeń wodnych, ponieważ z art. 17 ust. 1 pkt 4 upw stosuje się odpowiednio do odbudowy, rozbudowy, nadbudowy, przebudowy, rozbiórki lub likwidacji tych urządzeń, z wyłączeniem robót związanych z utrzymywaniem urządzeń wodnych w celu zachowania ich funkcji;
- cztery z analizowanych inwestycji stanowiły przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko³¹ w rozumieniu przepisów rozp. w sprawie przedsięwzięć oddziałujących i wymagały uzyskania decyzji środowiskowych, które zgodnie z art. 428 upw zastępują ocenę wodnoprawną;
- wykonanie remontu jazu na Kanale Augustowskim nie kwalifikowało się do inwestycji określonych w rozp. w sprawie przedsięwzięć oddziałujących;
- przedmiotem zamówień publicznych dotyczących ww. inwestycji było opracowanie dokumentacji projektowej niezbędnej do prawidłowego wykonania robót budowlanych, w tym sporządzenie dokumentacji niezbędnej do uzyskania wszelkich decyzji/pozwoleń. Zamawiający prawidłowo przewidział konieczność uwzględnienia w rozwiązaniach projektowych uwarunkowań zgodnych z dokumentami z zakresu gospodarki wodnej oraz spójności z priorytetami i celami ochrony środowiska. PGW WP RZGW Białystok prawidłowo określił konieczność uzyskania decyzji środowiskowych, które oceniają wpływ ww. inwestycji na śródlądowych drogach wodnych na stan wód oraz osiągnięcie przez nie celów środowiskowych;
- do momentu zakończenia czynności kontrolnych uzyskano decyzje środowiskowe dla dwóch inwestycji (budowy portu na rzece Narew, odbudowy śluzy na Kanale Augustowskim), a z ich treści wynikało, że planowane przedsięwzięcia nie będą znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko, nie wpłyną negatywnie na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych ustalonych dla JCW w IaPGW na obszarze dorzecza Wisły oraz nie spowodują trwałego pogorszenia elementów biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych. Do zakończenia czynności kontrolnych w toku były dwa postępowania administracyjne dotyczące wydania ww. decyzji (stopień wodny na rzece Pisie, obwałowanie na rzece Narew). (akta kontroli str. 305-339, 342-375)

1.4. PGW WP RZGW Białystok zgodnie z § 61 ust. 1 pkt 1 Regulaminu organizacyjnego PGW WP odpowiadał za identyfikację ekosystemów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych. W okresie objętym kontrolą na obszarze administrowanym przez PGW WP RZGW Białystok nie stwierdzono istnienia ekosystemów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych, wymagających odbudowy. Od 2022 roku trwały przygotowania do realizacji zadania z art. 240 ust. 3 pkt 17 upw tj. planowania przedsięwzięć związanych z odbudową ekosystemów zdegradowanych. Sposób i terminy realizacji tego zadania zgodnie z art. 240 ust. 2 pkt 15 upw ustalał Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej³² nadzorujący planowanie i realizację przedsięwzięć związanych z odbudową ekosystemów zdegradowanych. Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że „na terenie RZGW w Białymstoku nie wyznaczono ekosystemów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych, które wymagają odbudowy. Finalizacja prac związanych z wyznaczeniem ekosystemów wodnych zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych nie była możliwa. Przyczyną takiego stanu rzeczy była konieczność dowiązania się do aktualnego cyklu planistycznego, który przewidywał weryfikację jednolitych części wód, jako podstawowych jednostek do oceny

³⁰ Podstawa prawna z rozporządzenia wskazująca na konieczność uzyskania oceny wodnoprawnej dla inwestycji na: [1] rzece Pisa – § 1 ust. 2 pkt. 6 lit. a tiret piąte, [2] Kanale Augustowskim – § 1 ust. 2 pkt 4.

³¹ Inwestycje uznano za przedsięwzięcia mogące potencjalnie oddziaływać na środowisko na podstawie następujących paragrafów rozporządzenia: [1] stopień wodny na rzece Pisie – § 3 ust. 1 pkt 5 oraz pkt 69 lit. b, d, [2] port na rzece Narew – §3 ust. 1 pkt 64, [3] obwałowanie na rzece Narew – § 3 ust. 1 pkt 67, [1] śluza na Kanale Augustowskim – §3 ust. 1 pkt 69 lit. a, d.

³² Dalej: „KZGW”.

osiągnięcia celów środowiskowych. Aktualne plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy z analizą presji i badaniami monitoringowymi stanowią podstawowy dokument planistyczny dla potrzeb wyznaczania ekosystemów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych. Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej PGW Wody Polskie jako organ sprawujący nadzór nad planowaniem i realizacją przedsięwzięć związanych z odbudową ekosystemów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych (zgodnie z art. 240 ust. 2 pkt 15 ustawy Prawo wodne), mając na uwadze konieczność zapewnienia spójności i jednorodności w podejściu metodycznym do wyznaczania ww. ekosystemów na poziomie całego kraju, podjął decyzję o przygotowaniu jednolitych wytycznych dla tego zadania obejmujących obszar całego kraju. Obecnie w KZGW dobiegają końca prace nad opracowaniem szczegółowego opisu przedmiotu zamówienia. Prace były prowadzone we współpracy z wszystkimi RZGW. Jak wynika z projektu ww. OPZ przewidywany termin zakończenia realizacji ostatniego etapu tego zadania: do 31 stycznia 2025 r. Z uwagi na fakt prowadzonych (zaawansowanych) prac nad wyznaczeniem obszarów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych, na tym etapie nie było zasadne stworzenia planu ich odbudowy i opracowania wewnętrznych procedur planowania działań dotyczących ich odbudowy". Decyzja o przygotowaniu przez KZGW jednolitych wytycznych dla obszaru całego kraju zgodnie z wyjaśnieniami Z-cy Dyrektora „została podjęta na spotkaniu Pionu Zarządzania Środowiskiem Wodnym w Bydgoszczy w dniach 16-17 listopada 2022 r. W ww. spotkaniu uczestniczyli: Prezes Pionu Zarządzania Środowiskiem Wodnym, Dyrektorzy i Zastępcy Dyrektorów ds. Zarządzania Środowiskiem Wodnym oraz kierownicy Wydziałów Zarządzania Środowiskiem z RZGW i KZGW. Informacja nie była przekazywana w formie pisemnej". (akta kontroli str. 572, 588-589)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

RZGW prawidłowo planował inwestycje na rzecz utrzymania dobrego stanu wód oraz śródlądowych dróg wodnych lub ich poprawy, w tym osiągnięcia celów środowiskowych dla wód o których mowa art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61 upw. Rzetelnie sporządzał również dokumenty, o których mowa w art. 440a upw, potwierdzające zgodność inwestycji lub działań z celami środowiskowymi. PGW WP RZGW Białystok nie zidentyfikował ekosystemów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych, ze względu na trwające w KZGW prace nad przygotowaniem jednolitych wytycznych dla tego zadania obejmujących obszar całego kraju.

OBSZAR

2. Prowadzenie działań na rzecz utrzymania dobrego stanu wód lub jego poprawy, w tym osiągnięcia celów środowiskowych dla wód.

Opis stanu faktycznego

2.1. W aPWŚK wyodrębniono katalog działań krajowych oraz katalogi działań podstawowych i uzupełniających przypisanych do konkretnych JCW, gdzie wskazano jednostki odpowiedzialne za ich wdrażanie, harmonogram realizacji, szacowane koszty, wskaźniki stopnia realizacji oraz potencjalne źródła finansowania. Podsumowanie działań zawartych w aPWŚK z uwzględnieniem sposobów osiągania ustanawianych celów środowiskowych zgodnie z art. 114 ust. 1 pkt 7 upw2001 zostało umieszczone w PGW. Zasięg obszaru administrowanego przez PGW WP RZGW Białystok obejmował trzy dorzecza: Niemna, Pregoly oraz Wisły, których laPGW zostały przyjęte rozporządzeniami Rady Ministrów z 2016 roku³³. W okresie objętym kontrolą PGW WP RZGW Białystok do zrealizowania przypisano działania z katalogu działań krajowych oraz działania podstawowe i uzupełniające wskazane poszczególnym JCW położonym na terenie administrowanym przez PGW WP RZGW Białystok.

³³ Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r.: w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Niemna (Dz. U. poz. 1915); w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Pregoly (Dz. U. poz. 1959); w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. poz. 1911), zastąpione z dniem 23 marca 2023 r. kolejnymi rozporządzeniami Ministra Infrastruktury w tych samych sprawach: z dnia 4 grudnia 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 114), z dnia 29 listopada 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 207) i z dnia 4 listopada 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 300).

2.1.1. W okresie objętym kontrolą PGW WP RZGW Białystok prawidłowo zrealizował działania ujęte w katalogu krajowym aPWŚK.

Jednym z działań krajowych był *Obowiązek opracowania i weryfikacji warunków korzystania z wód regionu, jako aktu prawa miejscowego wspomagającego osiągnięcie celów środowiskowych* (art. 92 ust. 3 pkt 2 i art. 120 ust. 1 upw2001). Zadanie to zostało zrealizowane przez RZGW Warszawa funkcjonujące do 31 grudnia 2017 r.³⁴ W 2015 roku wydane zostały rozporządzenia w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego: [1] Środkowej Wisły; [2] Łyny i Węgorapy oraz [3] Niemna³⁵. Wydane akty prawa miejscowego były przez jednostkę weryfikowane i w razie potrzeb zmieniane. Ostatnią wprowadzoną do rozporządzeń zmianą było wskazanie, że aktualne cele środowiskowe dla każdej JCWP oraz JCWPd zagrożonej ich nieosiągnięciem zostały ustalone w IaPGW przyjętych w 2016 roku. Zmienione w 2018 roku przepisy prawa wodnego nie przewidywały wydawania przez dyrektorów RZGW rozporządzeń ustalających warunki korzystania z wód. W związku z czym dalsze weryfikacje wydanych rozporządzeń stały się bezprzedmiotowe.

(akta kontroli str. 6-14, 17-20, 23-26)

W 2017 roku RZGW Warszawa wydał rozporządzenie³⁶ na podstawie art. 47 ust. 3 upw2001, realizując tym samym umieszczone w aPWŚK działanie krajowe polegające na *Obowiązku określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu do wód wrażliwych należy ograniczyć*. Zgodnie z art. 47 ust. 4 upw2001 co cztery lata należało przeprowadzić weryfikację wyznaczonych wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych. Regulacja wraz z wejściem w życie nowego prawa wodnego przestała obowiązywać w związku z czym PGW WP RZGW Białystok nie miał obowiązku kontynuacji zadania.

(akta kontroli str. 6-14)

Następnym z działań zawartych w katalogu krajowym był *Wymóg każdorazowej analizy przez organ wydający pozwolenie wodnoprawne, w odniesieniu do wszystkich przypadków, w których korzystanie z wód objęte pozwoleniem wodnoprawnym wiązało się z problematyką zrzutu wody ze stawów hodowlanych, konieczności nałożenia obowiązku realizacji niezbędnych przedsięwzięć ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko*. Z-ca Dyrektora wyjaśnił, że PGW WP RZGW Białystok „od 2018 do chwili obecnej nie udzielił żadnego pozwolenia wodnoprawnego w zakresie zrzutu wody ze stawów hodowlanych w związku z powyższym nie zaistniała konieczność nałożenia przez tut. organ na podmiot ubiegający się o wydanie pozwolenia wodnoprawnego obowiązku realizacji niezbędnych przedsięwzięć ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko”.

(akta kontroli str. 580)

PGW WP RZGW Białystok wraz z KZGW były odpowiedzialne za *Utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych wód z uwzględnieniem cieków lub odcinków cieków szczególnie cennych przyrodniczo* na podstawie art.154 ust. 2 i 3 upw2001. Zgodnie z wyjaśnieniami Z-cy Dyrektora „*utworzenie bazy danych o zmianach hydromorfologicznych należy do zadań, które realizował Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej w ramach zadania pn. „Identyfikacja presji w regionach wodnych i na obszarach dorzeczy – Część I: Utworzenie Krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych” do II aktualizacji planów gospodarowania wodami. Wydział Planowania w Gospodarowaniu Wodami RZGW w Białymstoku uczestniczył w aktualizacji i weryfikacji danych zawartych w bazie, w ramach powołanych przez KZGW tzw. grup roboczych, których celem działania jest współpraca*

³⁴ Dalej: „RZGW Warszawa”.

³⁵ Rozporządzenia Dyrektora RZGW w Warszawie z dnia 3 kwietnia 2015 r.: [1] nr 5/2015 w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Środkowej Wisły (Dz. U. Woj. Podl. poz. 1249 ze zm.); [2] nr 6/2015 w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Łyny i Węgorapy, (Dz. U. Woj. Podl. poz. 1250 ze zm.); [3] nr 8/2015 w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Niemna, (Dz. U. Woj. Podl. poz. 1251 ze zm.)

³⁶ Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 29 marca 2017 r. w sprawie określenia wód powierzchniowych i podziemnych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszaru szczególnie narażonego, z którego odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć w granicach regionów wodnych: Środkowej Wisły, Łyny i Węgorapy, Niemna, Świeżej oraz Jarft (Dz. U. z 2017 r. poz. 1267).

i opiniowanie prac do projektów aktualizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy. Wykonana aktualizacja bazy danych o zmianach hydromorfologicznych dotyczyła całego obszaru działania RZGW w Białymstoku, w tym cieków „szczególnie cennych przyrodniczo”. Dokumentowanie działań dotyczących aktualizacji bazy polegało na wymianie korespondencji pocztą elektroniczną pomiędzy grupami roboczymi i KZGW, w której przekazywano aktualizowane dane oraz uwagi do bazy”. (akta kontroli str. 380-391, 580)

W okresie objętym kontrolą PGW WP RZGW Białystok realizował również ujęty w aPWŚK obowiązek wykonywania kontroli gospodarowania wodami na obszarze JCW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych dla nich określonych. Od 2018 roku zasady dotyczące wykonywania kontroli gospodarowania wodami oraz kwestii z tym związanych znalazły się w rozdziale III upw (art. 334 – art. 343). Z-ca Dyrektora poinformował, że PGW WP RZGW Białystok „w latach 2018 – 2023 (do dnia 13.09.2023 r.) przeprowadził łącznie 227 kontroli gospodarowania wodami na obszarze JCW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych. W wyniku 118 kontroli stwierdzono nieprawidłowości, w związku z czym podjęto działania na podstawie art. 341 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. (Dz. U. z 2023 r., poz. 1478) mające na celu doprowadzenie stwierdzonego stanu do zgodności z ustawą Prawo wodne. Zgodnie z art. 340 ust. 1 ustawy Prawo wodne z czynności kontrolnych sporządza się protokół kontroli, w związku z czym każda kontrola przeprowadzona przez Dyrektora RZGW w Białymstoku została udokumentowana protokołem. Spośród 227 kontroli gospodarowania wodami na obszarze JCW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych w przypadku 5 kontroli dotyczących problematyki związanej z zrzutem wody ze stawów hodowlanych stwierdzono nieprawidłowości, w związku z czym wydano zarządzenia pokontrolne. Zarządzeniami nałożono obowiązki takie jak: prowadzenie dziennika gospodarowania wodami, składanie sprawozdań z art. 304 ustawy Prawo wodne, zamontowanie łąty wodowskazowej, nieprzekraczanie poziomów piętrzenia określonych w pozwoleniu wodnoprawnym”. Na podstawie analizy przeprowadzonej na losowo dobranej próbie 11 kontroli wykonanych w latach 2018-2023 stwierdzono, że PGW WP RZGW Białystok rzetelnie realizował kontrole oraz prawidłowo dokumentował jej ustalenia. Kontrole przeprowadzane były na podstawie upoważnień, wszystkie czynności kontrolne udokumentowane zostały protokołem kontroli zgodnym z wymogami art. 340 upw. W sześciu zbadanych sprawach stwierdzono nieprawidłowości, przy czym w trzech przypadkach na podstawie art. 341 upw wydane zostały zarządzenia pokontrolne. W pozostałych pięciu postępowaniach nie stwierdzono nieprawidłowości. (akta kontroli str. 392-445, 580-581)

2.1.2. Na terenie objętym zasięgiem działania PGW WP RZGW Białystok w aPWŚK umieszczono 236 działań podstawowych i uzupełniających przypisanych poszczególnym JCW z obszarów dorzeczy Niemna, Pregoly oraz Wisły. Zadania przyporządkowano do trzech kategorii. Na podstawie zestawienia sporządzonego przez PGW WP RZGW Białystok ustalono, że podział działań, jednostki za nie odpowiedzialne i ich wykonanie w okresie objętym kontrolą prezentowały się następująco:

1. W kategorii *Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne* umieszczono:

- 123 działania (98 na obszarze dorzecza Pregoly oraz 25 na obszarze dorzecza Wisły) dotyczące *Opracowania warunków korzystania z wód zlewni*, które zostały w całości zrealizowane przez PGW WP RZGW Białystok;
- 34 działania (30 na obszarze dorzecza Wisły, cztery na obszarze dorzecza Pregoly) zakwalifikowane do grupy *Analiza stanu zlewni*, których realizację zakończył RZGW Warszawa;
- 27 działań (20 obszar dorzecza Wisły, siedem obszar dorzecza Pregoly) polegających na *Przeglądzie pozwoleń wodnoprawnych*, za realizację których odpowiedzialne były ZZ. Do momentu zakończenia czynności kontrolnych przeglądy wykonano na obszarze 25 JCW, a na obszarze pozostałych dwóch były w trakcie realizacji. PGW WP RZGW Białystok jako jednostka monitorująca, wskazał, że ZZ nie zakończyły działań z tej grupy ze względu m.in. na braki kadrowe czy dużą liczbę spraw;
- dwa działania na obszarze dorzecza Pregoly przyporządkowano do grupy *Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych*. Zadania zostały wykonane przez PGW WP RZGW Białystok.

2. W kategorii *Kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych (w tym morfologia i zachowanie ciągłości biologicznej cieków)* umieszczono:

- 33 działania (17 na obszarze dorzecza Pregoly, 16 na obszarze dorzecza Wisły) z grupy *Zapewnienie ciągłości rzek i potoków poprzez udrożnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb*, które należały do zadań inwestycyjnych. Za realizację 31 z nich odpowiedzialne były ZZ (23 ZZ w Olsztynie, 11 ZZ w Augustowie, 10 ZZ w Białymstoku, dziewięć ZZ w Ostrołęce, pięć ZZ w Giżycku), a dwóch Białowieski Park Narodowy³⁷. Zakończono realizację czterech zadań, dwa były w trakcie realizacji, a pozostałych 27 ZZ nie rozpoczęły, ze względu na brak środków finansowych.

3. W kategorii *Rolnictwo* zaplanowano:

- 17 działań (dziewięć na obszarze dorzecza Wisły, siedem na obszarze dorzecza Pregoly, jedno na obszarze dorzecza Niemna) z grupy *Ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych*, jednostką odpowiedzialną za ich wykonanie wskazaną w aPWŚK był RZGW Warszawa, ale zadanie zrealizowano na szczeblu krajowym.

Podsumowując, w okresie objętym kontrolą PGW WP RZGW Białystok jako jednostka odpowiedzialna zrealizował 125 przypisanych mu działań, co stanowiło 100% wykonalności. Pozostałe działania wskazane w aPWŚK na terenie administrowanym przez PGW WP RZGW Białystok nie należały do właściwości rzeczowej jednostki kontrolowanej. Za ich realizację odpowiedzialne były RZGW Warszawa (odpowiedzialne za 51 zadań), ZZ (odpowiedzialne za 58 zadań) oraz BPN (odpowiedzialne za realizację dwóch zadań)³⁸. (akta kontroli str. 6-14)

PGW WP RZGW Białystok nie opracował szczegółowych regulacji dotyczących podziału kompetencji i odpowiedzialności za realizację poszczególnych działań z aPWŚK przejętych wraz z wyjściem w życie 1 stycznia 2018 r. upw od podmiotów jak niżej: RZGW Warszawa, Wojewódzkich Zarządów Melioracji i Urzędzeń Wodnych w Warszawie, w Białymstoku oraz w Olsztynie, jak też od organów wydających pozwolenie wodnoprawne i właścicieli obiektów. Podział wynikał z zakresów zadań określonych w ustawie Prawo wodne oraz Regulaminie Organizacyjnym. Dodatkowo jak wskazał Z-ca Dyrektora w 2018 roku została przeprowadzona ankietyzacja jednostek odpowiedzialnych za realizację działań wskazanych w aPWŚK, w ramach realizowanego przez RZGW zadania pn. „Ocena postępu we wdrażaniu programów działań wraz ze sporządzeniem raportu dla KE”. Wraz z informacją o konieczności wypełnienia ankiet rozesłany został wykaz zawierający działania przypisane do realizacji przez RZGW i ZZ. (akta kontroli str. 588)

W latach 2018-2021 PGW WP RZGW Białystok prawidłowo zrealizował 125 działań (100%) przypisanych mu w aPWŚK jako jednostce odpowiedzialnej.

Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni dotyczyło JCW położonych w zlewniach rzek Łyna oraz Supraśl. Realizacja działania została zlecona podmiotowi zewnętrznemu, z którym podpisana została umowa³⁹ na wykonanie zadania pt. *Sformułowanie szczegółowych ograniczeń w korzystaniu z wód zlewni rzek Łyna oraz Supraśl* i zakończona w 2019 roku. Zrealizowanie umowy zostało potwierdzone dwoma Protokołami zdawczo-odbiorczymi⁴⁰. Pomimo wykonania opracowania ze względu na brak podstawy prawnej w ustawie prawo wodne obowiązującej od 1 stycznia 2018 r. PGW WP RZGW Białystok nie wydał rozporządzenia, które miało stanowić efekt rzeczowy zadania. W ustawie obowiązującej do 31 grudnia 2017 r. zgodnie z art. 113 ust. 1 pkt 5 warunki korzystania z wód zlewni stanowiły jeden z dokumentów planistycznych, który, w drodze aktu prawa miejscowego na podstawie art. 120 ust. 1, ustalał dyrektor regionalnego zarządu. Zmiana postanowień w

³⁷ Dalej: „BPN”.

³⁸ W latach 2018-2023 z 236 działań wskazanych na obszarze administrowanym przez RZGW Białystok, jednostki odpowiedzialne łącznie zrealizowały 205 działań (co stanowi 86,9%), w trakcie realizacji do dnia zakończenia czynności kontrolnych były cztery zadania (1,7%), za które odpowiedzialne były ZZ, a realizacji 27 należących do właściwości rzeczowej ZZ oraz BPN nie rozpoczęto (11,4%). Stan realizacji działań w latach 2018-2021 wynosił zaś: zrealizowano 190 (80,5%), w trakcie realizacji było 18 (7,6%), a 28 (11,9%) nie rozpoczęto.

³⁹ Umowa nr BI.RZP.282.1.2018 z dnia 20 października 2018 r.

⁴⁰ nr BI.RZP.400.4.8.2019 z 26 kwietnia 2019 r. oraz nr BI.RZP.400.4.17.2019 z 30 października 2019 r.

prawie wodnym sprawiła, wydanie rozporządzenia, a tym samym uzyskanie efektu rzeczowego stało się bezprzedmiotowe. Wykonane opracowanie wykorzystane zostało do przeprowadzania przeglądu pozwoleń wodnoprawnych w zlewniach rzek Supraśl oraz Łyna. Koszt poniesiony przez PGW WP RZGW Białystok w związku z realizacją działania na obszarze dorzecza Pregoly wyniósł łącznie 125,0 tys. zł, a na obszarze dorzecza Wisły 110,7 tys. zł.

(akta kontroli str. 6-14, 17-20, 23-26, 446-449)

W ramach zadań z grupy *Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych*, PGW WP RZGW Białystok zobowiązany był do opracowania dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych oraz wydania rozporządzenia. Pierwsze z działań tj. opracowanie dokumentacji zostało wykonane w 2018 roku na podstawie umowy zawartej w wykonawcą przez RZGW Lublin⁴¹. Wykonanie umowy oraz dokumentacji potwierdzone zostało protokołem odbioru. Łączny koszt, który RZGW poniosło w związku z realizacją zadania to 95,9 tys. zł. W 2020 roku PGW WP RZGW Białystok na podstawie art. 141 upw złożył do Wojewody wnioski o ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych, a załącznik stanowiła ww. dokumentacja. Przed zmianami legislacyjnymi w prawie wodnym to dyrektor regionalnego zarządu w drodze aktu prawa miejscowego ustanawiał obszary ochronne (art. 60 upw2001). Po zmianie prawa zgodnie z art. 141 upw ustanowienie obszaru ochronnego w drodze aktu prawa miejscowego, na wniosek PGW WP należy do obowiązków Wojewody. Rozporządzenie⁴² ukazało się w dzienniku urzędowym 2020 roku, co było równoznaczne z zakończeniem zadania, a PGW WP RZGW Białystok nie poniosło kosztów związanych z jego wydaniem.

(akta kontroli str. 6-14, 450-454)

Na obszarach dorzeczy Wisły i Pregoly w ramach kategorii *Działania organizacyjno-prawnych i edukacyjnych*, dla zlewni 27 JCWP położonych na obszarze działania PGW WP RZGW Białystok, zaplanowano jeszcze *Przeglądy pozwoleń wodnoprawnych*, za które odpowiadał organ wydający pozwolenie wodnoprawne. Zgodnie z oświadczeniem Z-cy Dyrektora działanie „nie zostało zrealizowane przez Wydział zgód Wodnoprawnych w RZGW w Białymstoku, gdyż żadne z udzielonych pozwoleń wodnoprawnych nie dotyczyło zlewni JCWP przypisanych PGW WP RZGW”.

(akta kontroli str. 6-14, 566)

RZGW Warszawa w latach 2017-2018 zrealizował 51 działań (100%), dla których został wskazany jako jednostka odpowiedzialna.

Zadania z grupy *Ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych* polegały na objęciu obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych programem działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych. W upw2001 zgodnie z art. 47 ust. 7 to do obowiązków dyrektora RZGW należało opracowanie ww. programu działań i wprowadzenie go w drodze rozporządzenia. Po wejściu w życie przepisów upw opracowanie programu działań stało się zadaniem na szczeblu krajowym. Zgodnie z art. 104 i art. 106 upw Rada Ministrów przyjmuje rozporządzeniem program działań na obszarze całego państwa w celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobiegania dalszemu zanieczyszczeniu. Rada Ministrów wydała rozporządzenie z dnia 5 czerwca 2018 r. w sprawie przyjęcia "Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu", co było równoznaczne z wykonaniem działania.

(akta kontroli str. 6-14, 17-20)

Działania z grupy *Analiza stanu zlewni*, które RZGW Warszawa realizował w latach 2017-2018 polegały na przeprowadzeniu pogłębionych analiz presji. PGW WP RZGW Białystok jako następca prawny RZGW Warszawa otrzymał dokumentację (opracowania z przeprowadzonych analiz presji), dotyczącą terenu swojej właściwości, a stanowiącą efekty

⁴¹ Umowa nr 102/2018 z dnia 24 sierpnia 2018 r. pn. "Opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych (jez. Białe Uścimowskie, Białe Włodawskie, Boczne)".

⁴² Rozporządzenie Wojewody Podlaskiego i Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 2 października 2020 r. w sprawie ustanowienia obszaru ochronnego zasobów wodnych Jeziora Boczno (Dz. U. Woj. Podl. z 2020 r., poz. 4385).

rzeczowe zadań zakończonych dla wszystkich 34 JCW objętych tym działaniem w ramach aPWŚK. (akta kontroli str. 6-14, 17-20, 23-26, 455-466)

PGW WP RZGW Białystok nie dysponował danymi o kosztach poniesionych na realizację działań na szczeblu krajowym, ani o kosztach poniesionych przez RZGW Warszawa z związku z wykonaniem działania z grupy *Analiza stanu zlewni*. (akta kontroli str. 6-11)

W okresie objętym kontrolą zgodnie z § 61 ust. 10 pkt 22 Regulaminu organizacyjnego do zakresu obowiązków PGW WP RZGW Białystok należało również monitorowanie wdrażania działań zawartych w PGW. Jednostka kontrolowana rzetelnie realizowała powierzone zadanie. PGW WP RZGW Białystok corocznie zbierał oraz weryfikował dane otrzymane od ZZ do sprawozdania wykonywanego na podstawie art. 328 ust. 2 upw. Dysponował również aktualnymi informacjami o wskaźnikach stopnia realizacji działań, postępach w realizacji zadań rozpoczętych oraz przyczynach braku realizacji działań przez ZZ.

Na podstawie danych przekazanych przez RZGW przeanalizowano stopień realizacji działań ujętych w aPWŚK przez ZZ i ustalono, że:

- W okresie objętym kontrolą ZZ jako jednostki odpowiedzialne za 58 zadań zakończyły realizację 29 (50,0%) z nich, cztery zadania (6,9%) były w trakcie realizacji, a pozostałych 25 działań (43,1%) nie zostało rozpoczętych.
- Zakończona została realizacja czterech działań inwestycyjnych z grupy: *Zapewnienie ciągłości rzek i potoków poprzez udrożnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb* (trzech na obszarze dorzecza Pregoly, a jedno na obszarze dorzecza Wisły), a ich łączny koszt wyniósł 38.458,1 tys. zł.
- Dwa zadania inwestycyjne (na obszarze dorzecza Wisły) były na etapie opracowania dokumentacji projektowej, w tym koniecznych decyzji i pozwoleń, a ich zakończenie zgodnie z informacją uzyskaną od PGW WP RZGW Białystok planowane jest w 2024 roku. Szacunkowy koszt ich realizacji podany przez PGW WP RZGW Białystok to łącznie 14.167,2 tys. zł.
- 25 nierozpoczętych przez ZZ działań (14 na obszarze dorzecza Pregoly, 11 na obszarze dorzecza Wisły) stanowiły inwestycje. Szacunkowy koszt ich realizacji wynikający z danych podanych w aPWŚK to 37.220,0 tys. zł. Z-ca Dyrektora wskazał, że powodem niewykonania zadań przez ZZ był brak środków finansowych, dodatkowo wyjaśniając, że „działania dotyczące realizacji zadań inwestycyjnych, ujęte w aPWŚK, zostały zgłoszone przez jednostki, ówczesznie odpowiedzialne za realizację zadań w zakresie gospodarki wodnej. Planowanym głównym źródłem współfinansowania tych działań były środki Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Niestety działanie *Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa przez gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi* zostało usunięte z nowej perspektywy PROW 2014-2020, co ograniczyło realizację zadań inwestycyjnych. Ponadto reforma prawa wodnego, w wyniku której, w dniu 01.01.2018 r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, powstało Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, co za tym idzie zmiany organizacyjne, kompetencyjne mienia, ograniczone środki finansowe nowopowstałej jednostki odpowiedzialnej za gospodarkę wodną, jak również brak możliwości pozyskania środków europejskich, miały wpływ na opóźnienie lub nie rozpoczęcie realizacji zadań inwestycyjnych”.
- W przyjętych w 2023 roku IIaPGW nie ujęto 14 zadań inwestycyjnych niezrealizowanych w ramach IIaPGW (dziewięciu z obszaru dorzecza Pregoly oraz pięciu z obszaru dorzecza Wisły), których ZZ nie planują już rozpoczynać, ponieważ zgodnie z wyjaśnieniami Z-ca dyrektora „planowana jest realizacja zadań inwestycyjnych wskazanych w aPWŚK, dotychczas nierozpoczętych, a ujętych w II aktualizacji Planów Gospodarowania Wodami”.
- Stan wykonania *Przeglądów pozwoleń wodnoprawnych* przez ZZ przedstawiał się następująco: [1] w 2019 roku wykonano przeglądy pozwoleń występujących na obszarze sześciu JCW; [2] w 2021 roku na obszarze trzech JCW; [3] 2022 roku na obszarze trzech

JCW; [4] w 2023 roku⁴³ na obszarze 13 JCW. Przeglądy pozwoleń wodnoprawnych dotyczące obszaru dwóch JCW były w toku, a ich zakończenie zgodnie z informacją uzyskaną od RZGW planowane było do końca 2023 roku. Działanie te realizowali pracownicy ZZ, w ramach ich obowiązków służbowych, zatem nie ustalano szczegółowych kosztów ich wykonania.

(akta kontroli str. 6-14, 15-38, 467-486, 487-550, 551-566, 579, 590-593)

2.2. W latach 2018-2023 w terminie zgodnym z art. 324 ust. 7 upw (art. 114 ust. 2 upw2001)⁴⁴ PGW WP RZGW Białystok rozpoczął realizację wszystkich 125 (100%) działań wpisanych do aPWŚK i zakończył je w terminie wynikającym z harmonogramu aPWŚK, określającym kwartał oraz rok, do którego należało wykonać zadanie. Pozostałe działania, wskazane w aPWŚK, przypisane JCW położonym na obszarze administrowanym przez PGW WP RZGW Białystok należały do właściwości RGZW Warszawa, ZZ oraz BPN⁴⁵. W okresie objętym kontrolą PGW WP RZGW Białystok rzetelnie wykonywał też obowiązek prowadzenia monitoringu postępów we wdrażaniu zadań wynikających z IaPGW. Dysponował aktualnymi danymi o stanie realizacji działań, a w przypadku działań realizowanych nieterminowo przez ZZ posiadał informacje dotyczące przyczyn występujących opóźnień.

(akta kontroli str. 6-11, 15-38)

Na podstawie analizy danych pozyskanych ze sporządzonego przez PGW WP RZGW Białystok zestawienia oraz przekazanych dokumentów ustalono, że terminowość realizacji poszczególnych grup działań przez jednostki za nie odpowiedzialne przedstawiała się następująco:

1. W kategorii *Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne*:

- PGW WP RZGW Białystok jako jednostka odpowiedzialna terminowo rozpoczął oraz zakończył realizację 123 działań dotyczących *Opracowania warunków korzystania z wód zlewni*. Termin realizacji ujęty w harmonogramie aPWŚK to IV kwartał 2021 roku. PGW WP RZGW Białystok wykonał zadanie w październiku 2019 roku, co potwierdziły Protokoły zdawczo-odbiorcze do umowy, w ramach której wykonano zadanie pn. *Sformułowanie szczegółowych ograniczeń w korzystaniu z wód zlewni rzek Łyna oraz Supraśl*; (akta kontroli str. 6-11, 446-449)
- PGW WP RZGW Białystok terminowo wykonało dwa działania z grupy *Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych*. Pierwsze z nich *opracowanie dokumentacji wskazującej zasięg obszaru ochronnego – jezioro Boczne* z terminem realizacji – IV kwartał 2018 roku zostało zakończone 30 listopada 2018 r., co potwierdził protokół odbioru wykonanej przez podmiot zewnętrzny dokumentacji. Kolejne dotyczące *wydania rozporządzenia w sprawie ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych – jezioro Boczne* ze wskazanym w harmonogramie terminem IV kwartał 2021 roku zostało zrealizowane w październiku 2020 roku wraz z opublikowaniem rozporządzenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego; (akta kontroli str. 6-11, 450-454)
- RZGW Warszawa zgodnie z art. 114 ust. 2 upw2001 oraz w terminie wynikającym z harmonogramu zrealizował działania zakwalifikowane do grupy *Analiza stanu zlewni*, co potwierdzają będące w posiadaniu PGW WP RZGW Białystok opracowania z analizy presji, stanowiące efekty rzeczowe działań, datowane na 2017 i 2018 rok; (akta kontroli str. 6-11, 455-466)
- Zgodnie z harmonogramem termin realizacji 27 działań polegających na *Przeglądzie pozwoleń wodnoprawnych*, za realizację których odpowiedzialne były ZZ, upływał wraz z końcem 2018 roku. Żaden z przeglądów nie został wykonany zgodnie z harmonogramem, a realizację 10 z nich rozpoczęto po upływie terminu, określonego

⁴³ Do momentu zakończenia czynności kontrolnych.

⁴⁴ W terminie 3 lat od dnia ogłoszenia IaPGW na obszarach dorzeczy, które zostały ogłoszone w następujących terminach: [1] Niemna 29 listopada 2016 r., [2] Pregoly 5 grudnia 2016 r., [3] Wisły 28 listopada 2016 r.

⁴⁵ W latach 2018-2023 z 236 działań wskazanych na obszarze administrowanym przez PGW WP RZGW Białystok, jednostki odpowiedzialne terminowo rozpoczęły realizację 197 działań (z 236), co stanowi 83,5%. Nieterminowo rozpoczęto realizację 12 działań (5,1%) należących do właściwości ZZ, a 27 zadań (25 ZZ, 2 BPN) nie rozpoczęto w ogóle (11,4%).

w art. 324 ust. 7 upw. Do momentu zakończenia czynności kontrolnych ZZ wykonały przeglądy pozwoleń dla 25 JCW, realizacja dla pozostałych dwóch była w trakcie. PGW WP RZGW Białystok jako jednostka monitorująca postępy we wdrażaniu działań posiadał informacje o nieterminowym wykonywaniu przeglądów pozwoleń przez ZZ oraz znał ich przyczyny. Z-ca Dyrektora wyjaśnił, że „działania dotyczące realizacji przeglądu pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi przez użytkowników w zlewni JCWP z uwagi na zagrożenie osiągnięcia celów środowiskowych, zgodnie z art. 136 ust. 3 ustawy Prawo wodne zostały rozpoczęte w terminie późniejszym ze względu na duże obciążenie działu merytorycznie odpowiedzialnego za ww. działania, postępowaniami administracyjnymi z zakresu zgód wodnoprawnych. Dodatkowo należy nadmienić, że w styczniu 2018 r., tj. w chwili powstania na mocy ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne Wód Polskich dział Zgód Wodnoprawnych posiadał duże braki kadrowe. Natomiast ilość wniosków przekazywanych przez Urzędy, które utraciły właściwość do rozpatrywania wniosków o wydanie pozwolenia wodnoprawnego znacznie obciążyły dział merytorycznie za nie odpowiedzialny, a konieczność dotrzymania terminów wynikających z Kodeksu postępowania administracyjnego wymusiła na organie potraktowanie niniejszych postępowań jako priorytetowych. Nie bez znaczenia dla opóźnienia przeprowadzenia ww. przeglądów był również stan epidemii ogłoszony z powodu COVID-19, który wymuszał na pracownikach urzędu świadczenie pracy zdalnej, co utrudniło dostęp do dokumentacji, a tym samym możliwość dokonywania przeglądów w siedzibie urzędu”.

(akta kontroli str. 6-11, 577-579)

2. W kategorii *Kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych (w tym morfologia i zachowanie ciągłości biologicznej cieków)*:

- Trzy zadania inwestycyjne z grupy *Zapewnienie ciągłości rzek i potoków poprzez udrożnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb*, zostały wykonane przez Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Olsztynie w terminie zgodnym z harmonogramem tj. do II kwartału 2015 roku oraz IV kwartału 2015 roku. Zarządy Zlewni nie rozpoczęły realizacji 25 zadań inwestycyjnych naruszając tym samym art. 324 ust. 7 upw oraz harmonogram aPWSK, który jako termin końcowy wykonania zadań wskazywał IV kwartał 2020 roku lub IV kwartał 2021 roku. PGW WP RZGW Białystok, jako jednostka odpowiedzialna za monitorowanie wdrażania działań zawartych w PGW znał powody braku realizacji zadań inwestycyjnych tj. brak środków inwestycyjnych, szerzej opisany w pkt 2.1.2 niniejszego wystąpienia. W okresie objętym kontrolą w terminie przekraczającym 3 lata od dnia ogłoszenia IaPGW, ZZ rozpoczęły dwie inwestycje. Powodem naruszenia ustawowego terminu podobnie, jak w przypadku nierozpoczętych działań był brak środków finansowych na ich realizację. PGW WP RZGW Białystok na bieżąco monitorował postępy w realizacji rozpoczętych inwestycji. Sama działalność w zakresie przygotowania i realizacji zamierzeń inwestycyjnych w sektorze gospodarki wodnej zgodnie art. 240 ust. 4 pkt 6 upw skupiona była w ZZ. Pozostałe dwa nierozpoczęte działania inwestycyjne z terminem realizacji do końca 2021 roku należały do właściwości BPN jako właściciela obiektów.
- (akta kontroli str.6-11, 467-486, 590-593)

3. W kategorii *Rolnictwo* zaplanowano:

- 17 działań z grupy *Ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych* RZGW Warszawa powinno było zakończyć w IV kwartale 2017 roku. Przez wprowadzanie zmian legislacyjnych w prawie wodnym na przełomie 2017/2018 roku zadania nie zrealizowano w ustalonym terminie. Nowa upw wprowadziła zmianę w zakresie podmiotu właściwego w sprawie wydania rozporządzenia (z dyrektora RZGW na Radę Ministrów). Akt stanowiący efekt rzeczowy działania został ustanowiony i przyjęty w czerwcu 2018 roku rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”.
- (akta kontroli str. 6-11)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie prowadzenie przez RZGW działań na rzecz utrzymania dobrego stanu wód lub jego poprawy, w tym osiągnięcia celów środowiskowych dla wód. PGW WP RZGW Białystok oraz RZGW Warszawa prawidłowo i terminowo zrealizowali wszystkie działania wskazane aPWŚK. W stosunku do pozostałych działań, które nie należały do właściwości rzeczowej jednostki kontrolowanej, PGW WP RZGW Białystok rzetelnie wykonywał obowiązek monitorowania postępów we wdrażaniu działań mających na celu osiągnięcie celów środowiskowych dla wód zawartych w IaPGW.

IV. Wnioski**Wnioski**

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia**Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń**

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Białystok, 10 listopada 2023 r.

Kontroler
Iga Renczyńska
starszy inspektor kontroli państwowej

/podpisano elektronicznie/

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Janusz Pawelczyk

/podpisano elektronicznie/